

Az abroncsgyártás alapjai

BME - Vendégelőadás, 2021

OLÁH Szabolcs

Hankook Tire & Technology

 Hankook
driving emotion

Tartalom

- 1.) Hankook Tire & Technology – Cégismertető
- 2.) A gumiabroncsok csoportosítása; követelmények
- 3.) A gumiabroncs felépítése
- 4.) Az abroncsgyártás folyamata
- 5.) A gumikeverékek alapanyagai
- 6.) A gumikeverékek vizsgálata
- 7.) EU Labeling System

Hankook Tire & Technology

- 8 gyártóüzem világszerte
  - Korea (2), Kína (3), Indonézia, USA, **Magyarország (Rácalmás)**
- Teljes kapacitás: 102 millió abroncs/év
- Közel 21 ezer alkalmazott
- 5 fejlesztőközpont
- A DTM, Formula Renault Eurocup és a Formula E hivatalos beszállítója

Hankook Tire & Technology - Magyarország

Termékportfólió – Rácalmás

➤ OE (Original Equipment)

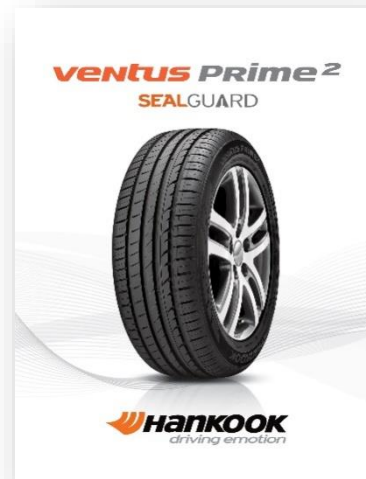
RENAULT

ŠKODA

➤ RE (Replacement Equipment)

➤ Korszerű technológiák

2.) A gumiabroncsok csoportosítása, követelmények

A gumiabroncsok csoportosítása

1. Jármű alapján

Passenger car (PC)

Light truck (LT)

Truck and bus (TB)

Aircraft (AC)

Agriculture (AG)

Off-the-Road (OTR)

Industrial (ID)

Motorcycle (MC)

2. Évszak alapján

Ventus V12 Evo2

Nyári

iCept Evo2

Téli

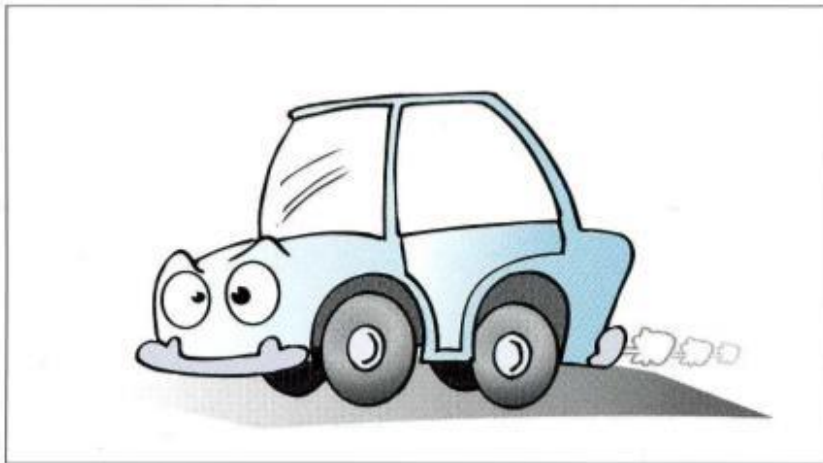

Optimo 4S

Négyévszagos

Követelmények – Az abroncs funkciói

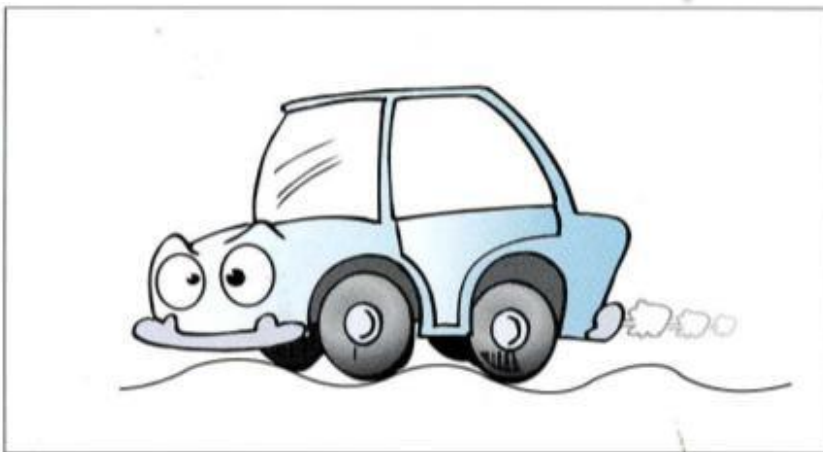
Tehershordás

Erőhatások átvitele az útestre

Úthibák miatti rázkódás csillapítása

Kezelhetőség, kanyarodás

Követelmények

Stabilitás

- Tartósság
- Külső erőknek való ellenállás
- Alacsony légáteresztés
- Irányíthatóság

Gazdaságosság

- Sérülésekkel szembeni ellenállás
- Kopásállóság
- Üzemanyag-takarékosság

Komfort

- Alacsony zajszint
- Rezgések elnyelése
- Kezelhetőség

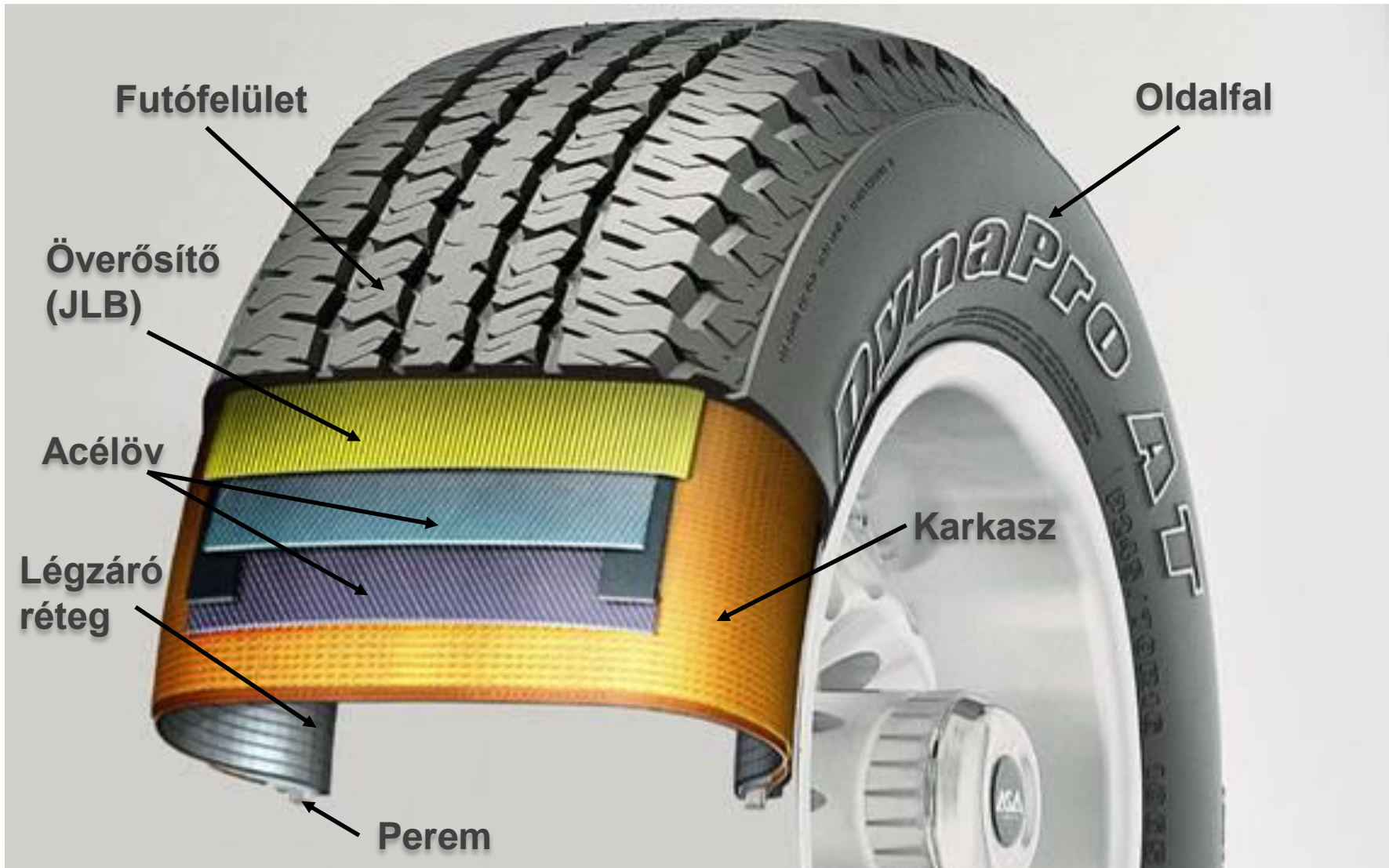
Környezet

- Alacsony zajszint
- Környezetbarát alapanyagok

3.) A gumiabroncs felépítése

A gumiabroncs felépítése

A gumiabroncs felépítése

Futófelület (tread)

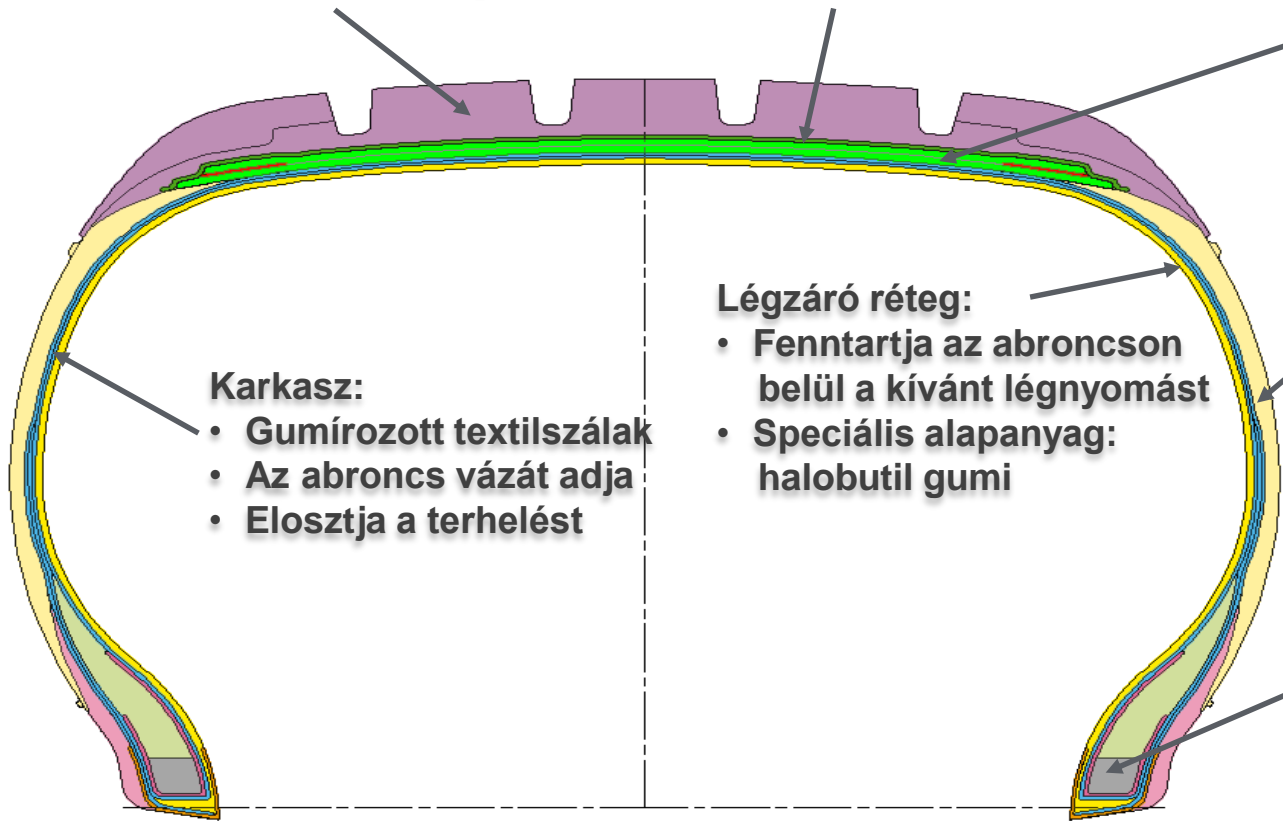
- Az abroncs úttal érintkező része
- Jellemzői: tapadás, gördülési ellenállás, kopásállóság

JLB (jointless belt):

Keskeny, folytonos pánt, amely megakadályozza az acél övek szétválását

Acélöv:

- Gumírozott acélszalak;
- Abroncsenként 2 réteg
- Erősítés, ütések elnyelése
- Szálak helyzete (vágás után): $\pm 20\sim 30^\circ$ a középvonalhoz viszonyítva

Karkasz:

- Gumírozott textilszalak
- Az abroncs vázát adja
- Elosztja a terhelést

Légzáró réteg:

- Fenntartja az abroncson belül a kívánt légnyomást
- Speciális alapanyag: halobutil gumi

Oldalfal:

- Védi a karkaszt a külső behatásoktól
- Átviszi a nyomatókot a futófelületre

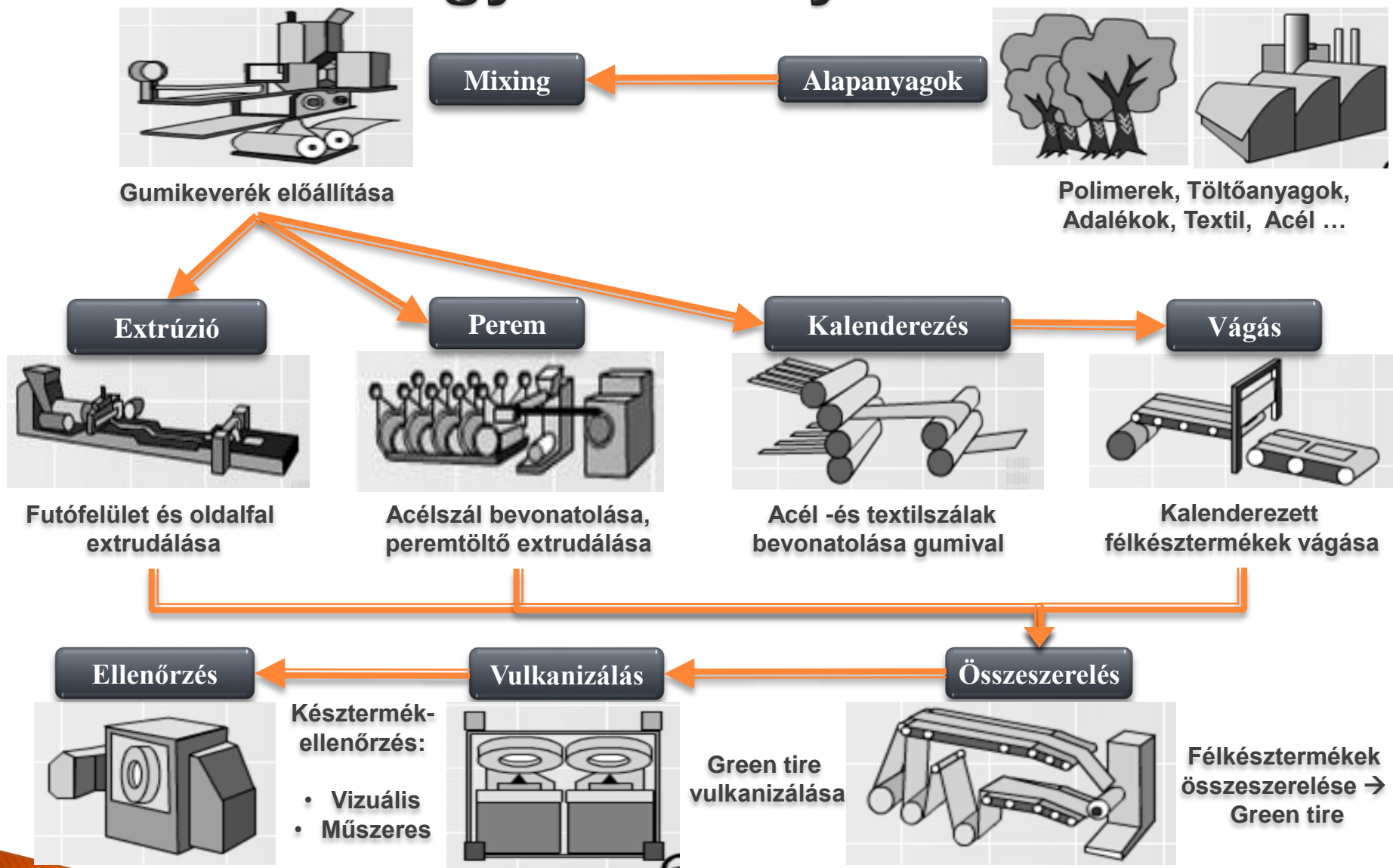
Perem:

- Az abroncs és a felni közötti kapcsolódási pont
- Kezelhetőség, komfort

4.) Az abroncsgyártás folyamata

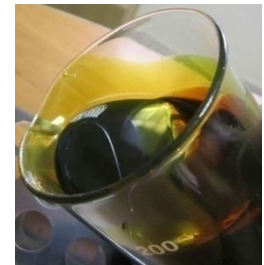
Az abroncsgyártás folyamata

Alapanyagok

▶ Gumikeverék

- Gumi (természetes, szintetikus)
- Töltőanyag (korom, szilika, egyéb szervesetlen töltőanyagok)
- Olajok (természetes, szintetikus)
- Vulkanizálószerke (kén, gyorsító, retarder)
- Feldolgozást segítő anyagok
- Öregedésgátlók

▶ Textilszál

▶ Acélszál

Keverés

- ▶ **Összetevők elosztatása a polimer mátrixban**
- ▶ **Berendezések:**
  - Belső keverők
  - Hengerszékek } „batch” gyártás
  - (Keverőextruderek → folyamatos gyártás)
- ▶ **Keverési lépések:**
  - Non-pro: minden összetevő hozzáadása, kivéve a vulkanizálószereket
  - Final: vulkanizálószerek elosztatása

Keverés – Belső keverők

▶ Főbb részei:

○ Kamra

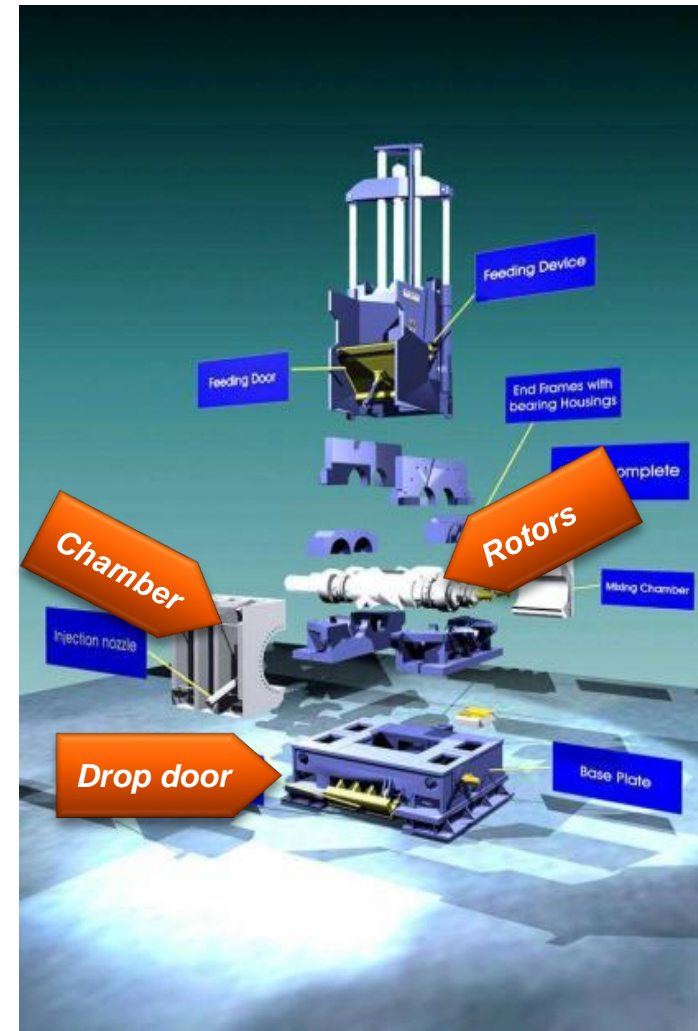
- Az a tér, amelyben a keverés történik
- Lentről az ajtóajtó, fentről a ram zárja (zárhatja) le

○ Rotorok

- Speciális kiképzésű forgó alkatrészek, amelyek az összetevőket szétdarabolják, illetve elosztatják

○ Ejtőajtó

- A kamra alján lévő nyitható alkatrész
- A keverési ciklus végén ezen keresztül távozik a keverék

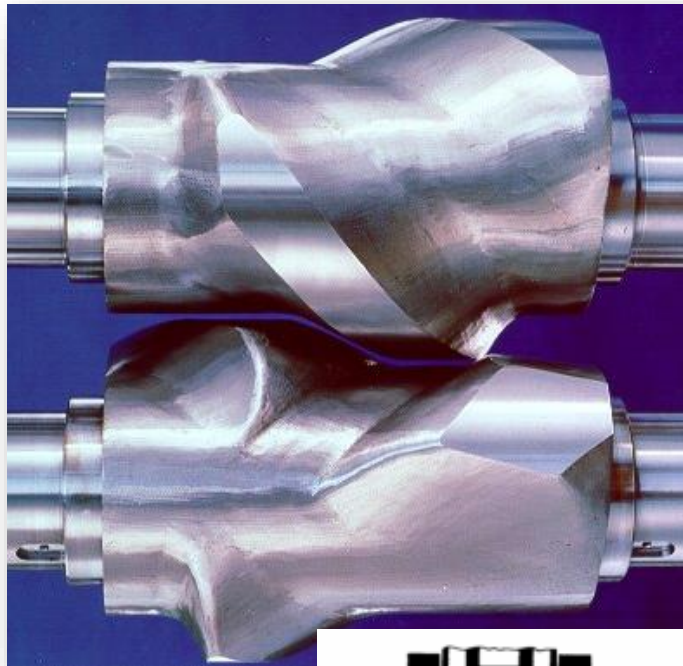

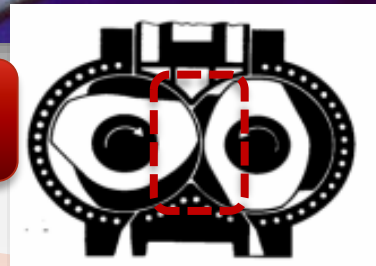
Keverés - Rotortípusok

Intermeshing

- Állandó réstávolság
- Nagyobb hűtött felület
- Jobb töltőanyag-eloszlás
- Szilikás keverékek!

Legnagyobb nyírás:
rotorok közötti térben

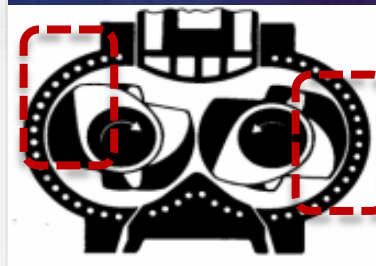

Tangenciális

- Hosszirányban változó réstávolság
- Nagyobb mixerkapacitás
- Rosszabb töltőanyag-eloszlás
- Kormos keverékek

Legnagyobb nyírás:
a rotorvégek és a kamra fala között

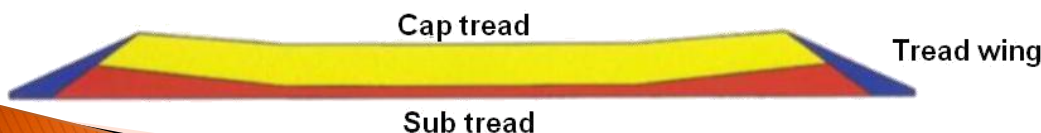
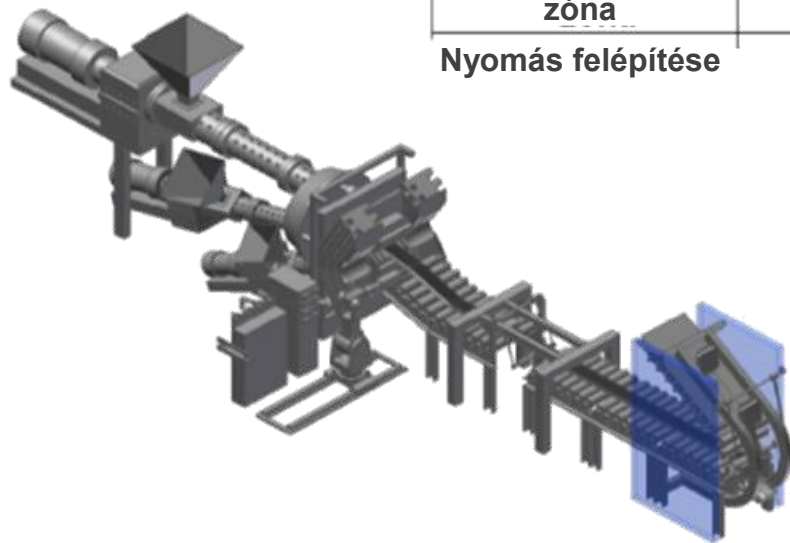
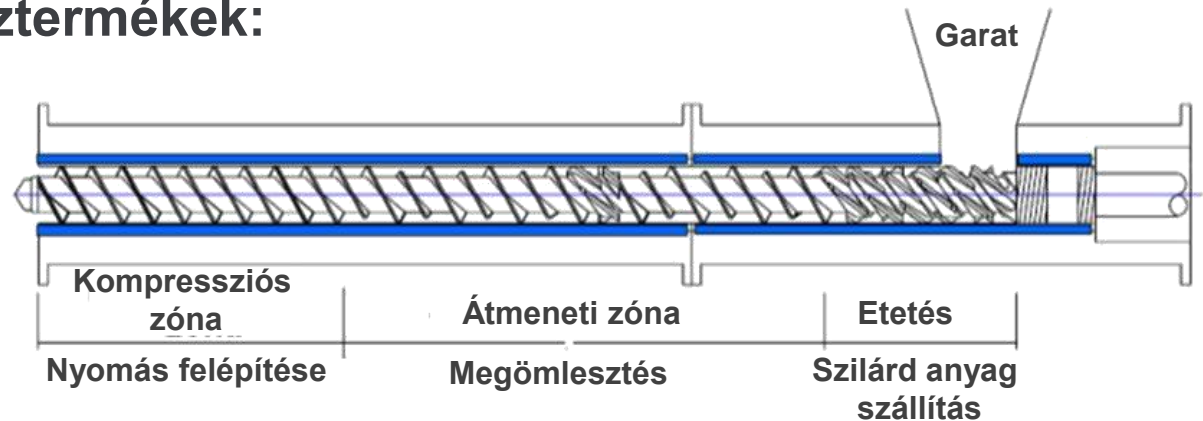

Extrudálás

▶ A megömlesztett gumikeverék átpréselése alakadó szerszámon

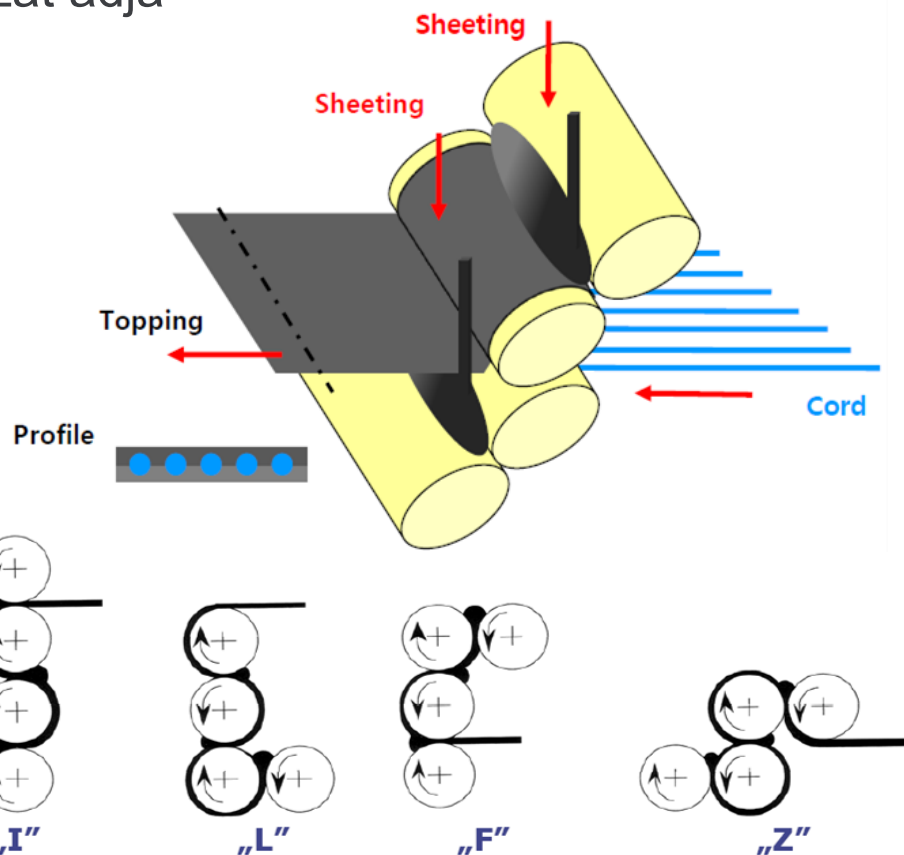
▶ Extrudált félkésztermékek:

- Futófelület
- Oldalfal
- Peremtöltő

Kalenderezés

- ▶ Alakadó művelet, melynek során szövet- vagy fémszálakat vonnak be vékony gumiréteggel.
- ▶ A jobb adhézió érdekében speciálisan felületkezelt szálakat, illetve a gumikeverékhez egyéb adalékokat szokás alkalmazni.
- ▶ **Textil** → **Karkasz** – az abroncs vázát adja
- ▶ **Acél** → **Övek** - erősítés

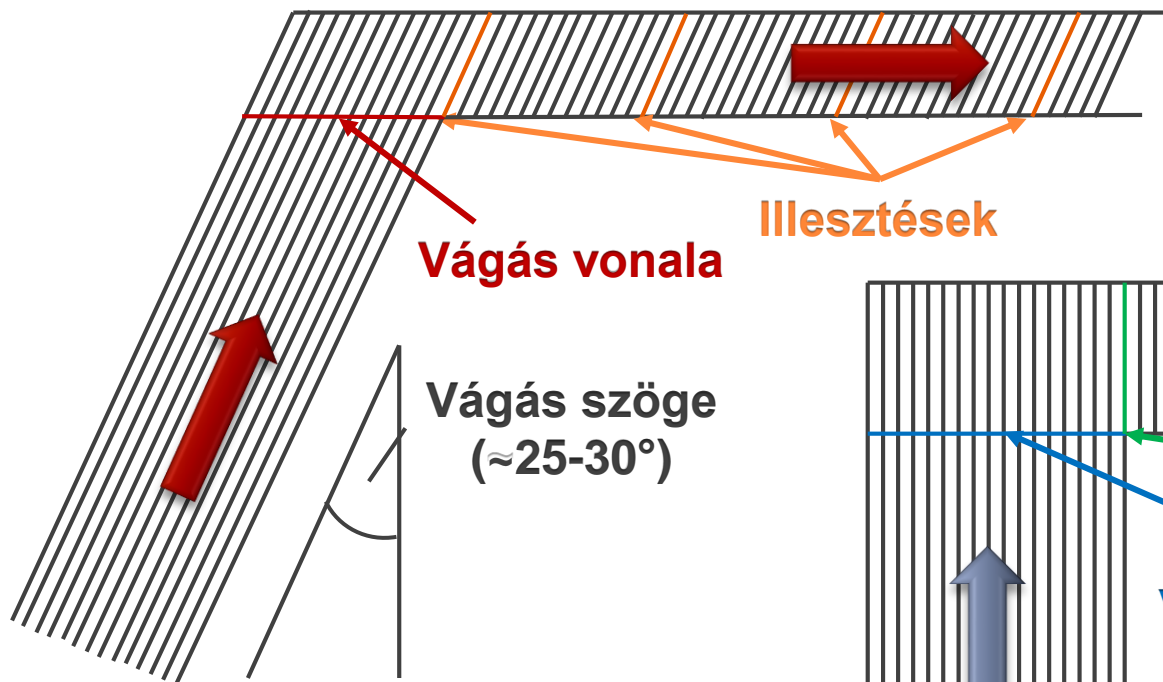

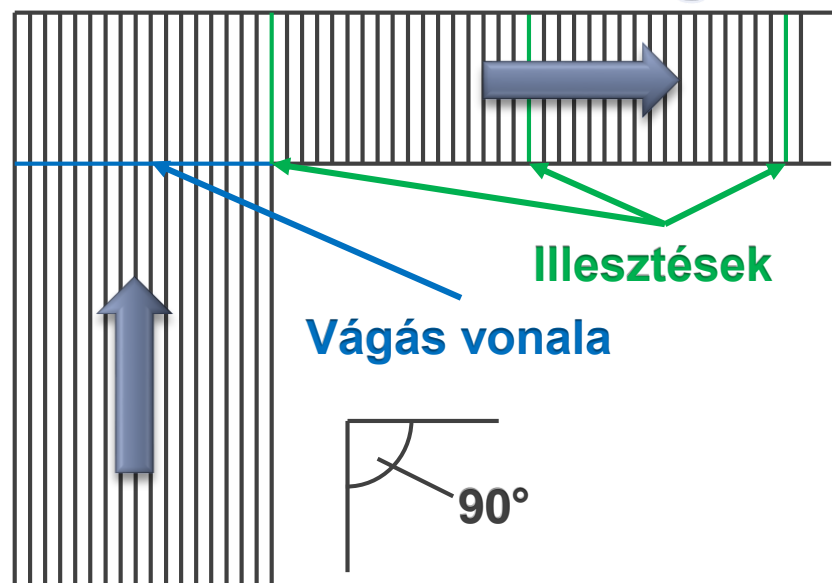
Vágás

- ▶ A kalenderezett anyagok vágása a specifikáció szerinti méretre
- ▶ Szálirány megváltoztatása a félkésztermékben

Öv vágása

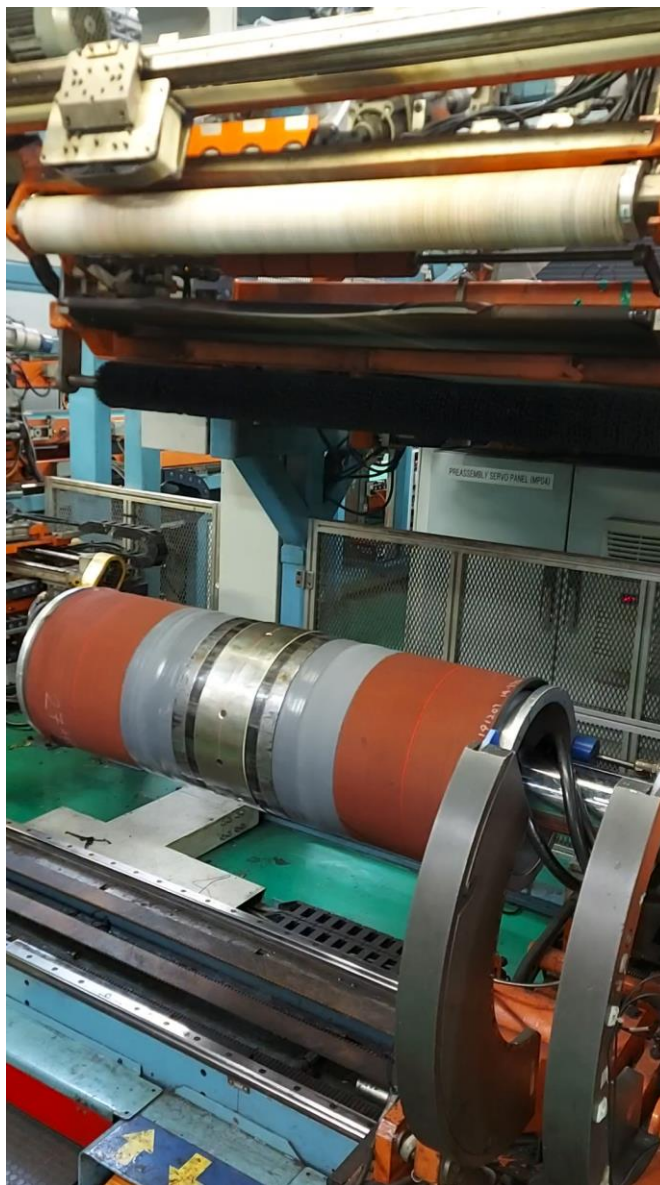
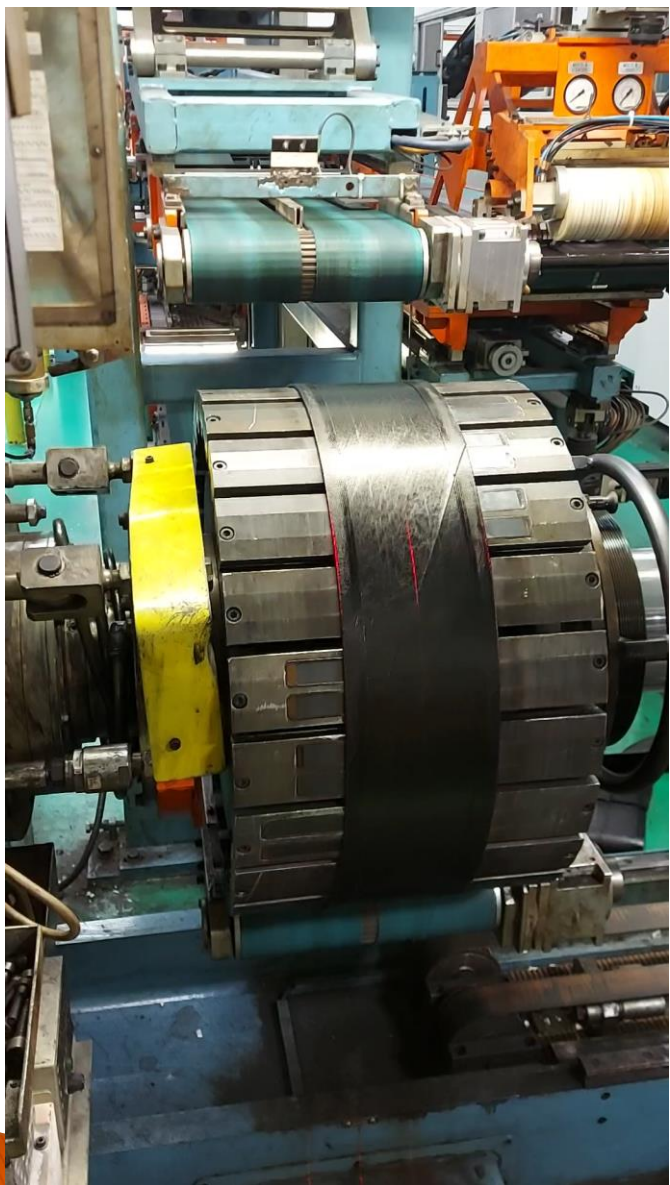

Karkasz vágása

Összeszerelés

Vulkanizálás

2 részes forma

Szétaszedhető (sectional) forma

- ▶ Fő paraméterek: idő, hőmérséklet, nyomás
- ▶ 150-178°C, 10-25 perc, 8-17 bar
- ▶ Formaleválasztó anyagok alkalmazása
- ▶ Szilikás keverék: Szilika – Coupling agent – Polimer kötés itt jön létre

5.) Gumikeverékek alapanyagai

Összetétel

- ▶ **PHR: Parts per Hundred Rubber**; 100 egység polimerre vonatkoztatott tömegarány
- ▶ **Non-pro keverék**
  - Gumi (Természetes, Szintetikus)
  - Töltőanyag (Korom, Szilika)
  - Feldolgozást segítő anyagok (Olaj, Adalékok)
  - Tapadásjavító anyagok
  - Öregedésgátlók
  - Aktivátor (ZnO, Sztearinsav)
- ▶ **Készkeverék**
  - Vulkanizálószerke
    - Kén
    - Gyorsító
    - (Retarder)

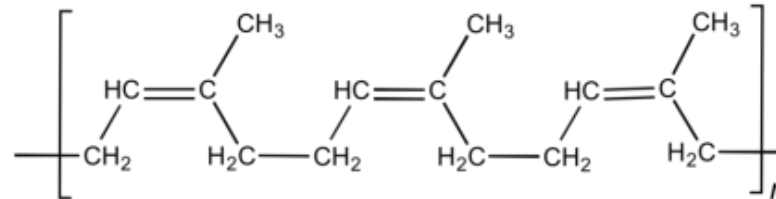
Típus	Alapanyag	PHR
Polimer	Elasztomerek	100
Töltőanyag	Korom	55
Feldolgozást segítő anyag	Olaj	35
Aktivátor	Sztearinsav	2
	Cink-oxid	4
Öregedésgátló	Antioxidáns	3
	Viasz	1
Vulkanizálószerke	Gyorsítók	1.5
	Kén	1.5
TOTAL		203

Alapanyagok - NR

▶ Természetes gumi (NR, natural rubber)

- 99% Cis-1,4-poliizoprén
- ~5% egyéb összetevők (fehérjék, zsírsavak, gyanták stb)

▶ Előállítás

- Latex begyűjtése → koaguláció hangyasavval → mosás → füstölés → bálázás

▶ Tulajdonságok

- Jó feldolgozhatóság
- Jó nyers tapadás
- Közepes kopásállóság
- Könnyen oxidálódik (öregedésállóság ↓)
- Kristályosodik (nyújtás, 15°C)

Alapanyagok - SBR

- ▶ **Sztirol-butadién gumi (SBR, Styrene-butadiene rubber)**
  - Cisz-, transz- és viniltartalom, elágazások, moltömeg, polidiszperzitás
  - Sztiroltartalom. Az előállítás módja a meghatározó
- ▶ **Előállítás**
  - Emulziós vagy oldószeres polimerizáció

	E-SBR	S-SBR	Hatás
Sztiroltartalom [wt.-%]	0 - 60	0 - 45	Tapadás, Kopás, Gördülési ellenállás
Viniltartalom [wt.-%]	~ 18	10 - 90	Tapadás, Kopás, Gördülési ellenállás
Moltömeg-eloszlás	Széles	Szűk	Szűk: jobb kopásállóság és gördülési ellenállás
Monomereeloszlás	random	random vagy blokk	Random: jobb gördülési ellenállás
Elágazások	random	Kontrollált (lehet lineáris vagy elágazott)	Dinamikus tulajdonságok romlása
Módosított végcsoport	Ninncs	Könnyen megvalósítható	Gördülési ellenállás csökkentése

- Sztiroltartalom ↑: elaszticitás ↓, T_g ↑ (nedves tapadás ↑)
- ▶ **Tulajdonságok**
  - Széles skála, a felhasználó igényeire szabható (S-SBR)
  - Jó feldolgozhatóság
  - Nagyon jó kopásállóság, nedves tapadás
  - Magas hőtermelés, gyenge nyers tapadás

Alapanyagok - BR

▶ Butadién gumi (BR, Butadiene Rubber)

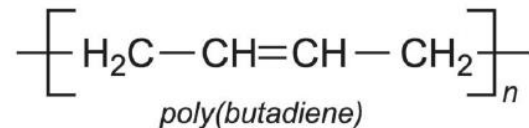
- Cisz-, transz- és viniltartalom, elágazások, molekulatömeg, polidiszperzitás

- A katalizátor a meghatározó

Catalyst	Nd	Co	Ni	Ti	Li
Microstructure					
1.4-cis content (%)	98	97	97	93	38
1.2-vinyl content (%)	0,5	1,7	1,8	5	11
Glas Transition Temperature T _g (°C)	-109	-107	-107	-104	-93
Branching (%)	< 5	20	20	15	< 5
Polydispersity PDI (M _w / M _n)	2,1	3,1	4,2	3,4	2,0

▶ Előállítás

- Oldószeres polimerizáció, anionos vagy Ziegler-Natta katalizátor.

▶ Tulajdonságok

- Alacsony T_g
- Jó kopásállóság, fáradástűrés
- Rossz feldolgozhatóság, gyenge nyerstapadás
- Kész abroncsban gyenge tapadás → Általában NR vagy SBR keverékként használják

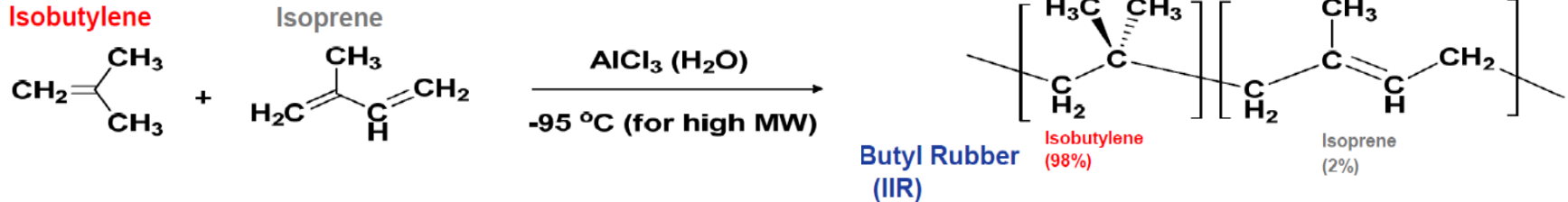
Alapanyagok – IIR

▶ Butil gumi (IIR, Isobutilene-isoprene rubber)

- Izobutilén(98%) és izoprén kopolimer (2%)
- Gyakran halogénezett (Halo-butyl, Cl, Br)

▶ Előállítás

- Szakaszos kationos oldószeres polimerizáció (Friedel-Crafts)

▶ Tulajdonságok

- Jó vegyszerállóság
- Nagyon alacsony légáteresztés
- Jó fáradástűrés
- Nagyon alacsony szakítószilárdság
- Összeférhetetlen más gumikkal
- Alacsony telítetlenség → Speciális vulkanizáló rendszert kell alkalmazni

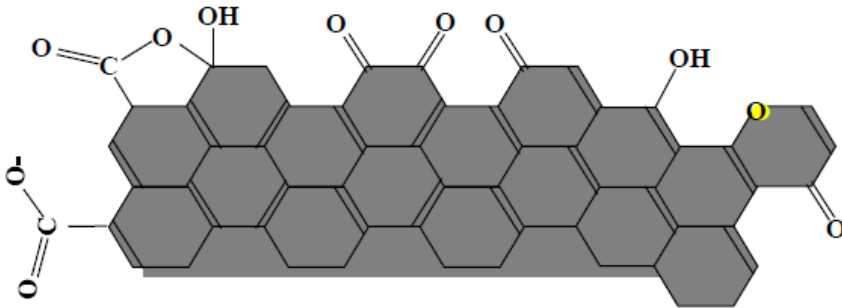
Alapanyagok - Töltőanyagok

▶ Tulajdonságok

- Gumiban oldhatatlanok, szilárd fázist képeznek

▶ Funkcióik

- Jobb gyárthatóság
- Kedvező mechanikai tulajdonságok
- Költségcsökkentés

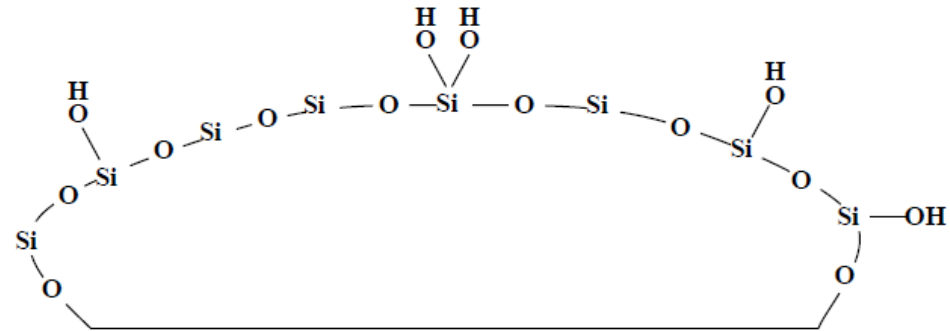

Korom:

- Olcsó
- Fizikai kölcsönhatás a polimerrel
- Minden félkésztermékhez használjuk

Nem erősítő töltőanyagok:

- Kalcium-karbonát (fehér oldalfal)

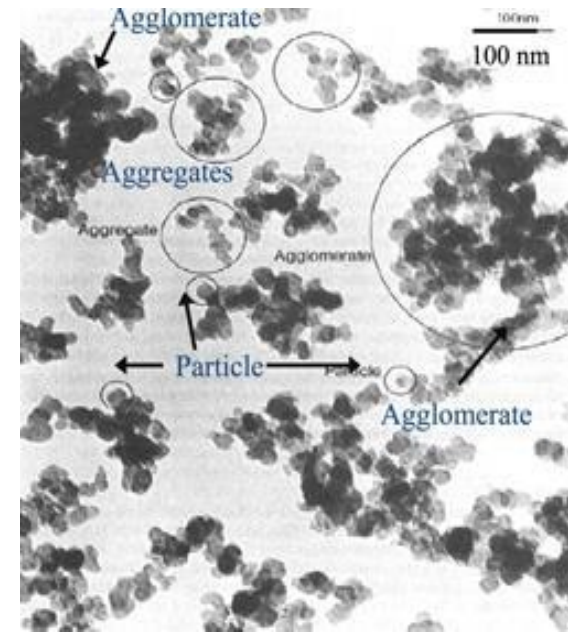

Szilika:

- Drága
- Kémiai kötéssel kapcsolódik a polimerhez → speciális vegyzerszükséglet
- Alkalmazás: futófelület-keverékek
  - Jó nedves tapadás
  - Alacsony gördülési ellenállás

Alapanyagok – Korom

- ▶ **Korom (CB - Carbon Black)**
  - Szerves töltőanyag. Fizikai-kémiai kölcsönhatás a polimerrel
- ▶ **Előállítás**
  - Pirolízis (Kemence eljárás – Furnace blacks)
- ▶ **Főbb tulajdonságok**
  - Részecskeméret
  - Struktúra
  - Fajlagos felület
  - Felületaktivitás / Felületkémia

Nomenklatúra

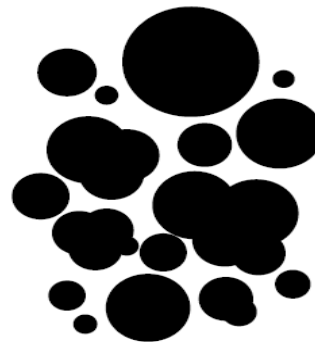
N660

Normális vulkanizációs-sebesség

Részecskeméret

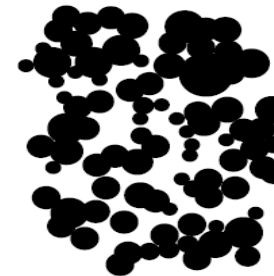
Struktúra

Low Structure

N990

Moderate Structure

N762

High Structure

N121

(Particle sizes not to scale)

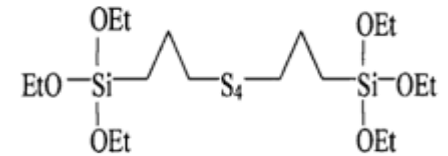
Alapanyagok – Korom

Tulajdonság	Hatás
	<u>Kisebb szemcseméret:</u> Nagyobb erősítés , vezetőképesség, viszkozitás. Gyengébb diszperzibilitás
	<u>Nagyobb struktúra:</u> Nagyobb erősítés , viszkozitás. Kisebb reológiai duzzadás. Javítja a diszperzibilitást
	<u>Nagyobb porozitás:</u> Növeli a vezetőképességet és a viszkozitás. Csökkenti a fajsúlyt
	<u>Felületkémia:</u> Magasabb oxigéntartalom növeli a nedvesítést (diszperzió) , csökkenti a vezetőképességet

Alapanyagok – Szilika

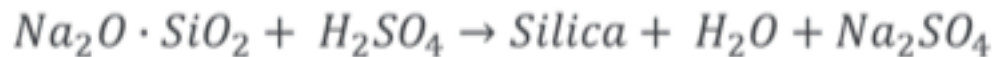
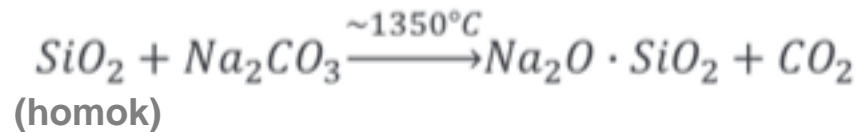
▶ Szilika

- Lecsapott szilícium-dioxid. Kémiai kötés a polimerrel
- Mindig kapcsolóanyaggal (coupling agent) használjuk

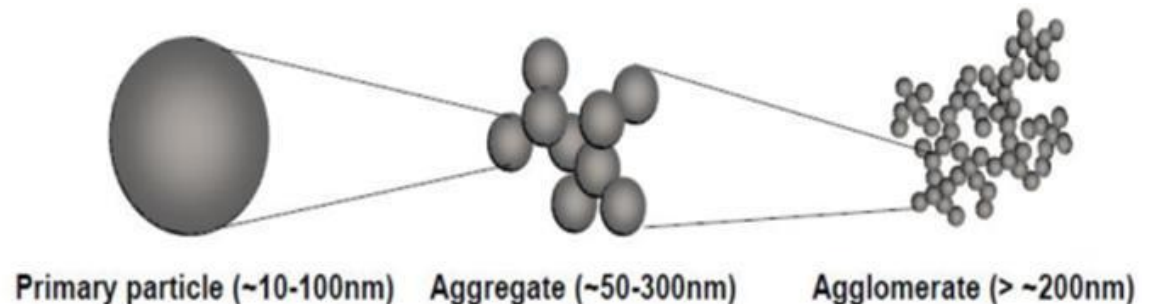
▶ Előállítás

- Nátrium-szilikát kénsavas lecsapása

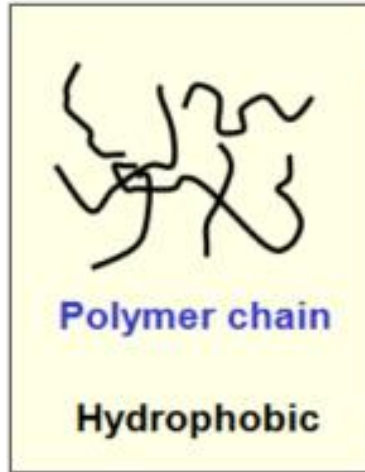
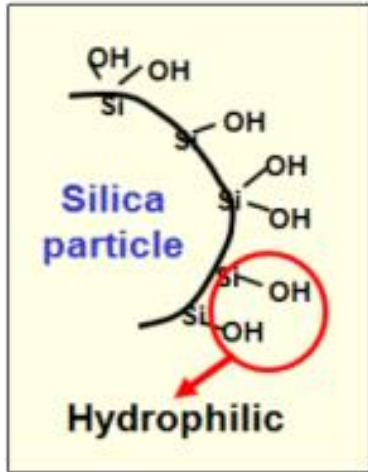
▶ Főbb tulajdonságok

- Fajlagos felület
- Nedvességtartalom
- Struktúra
- pH

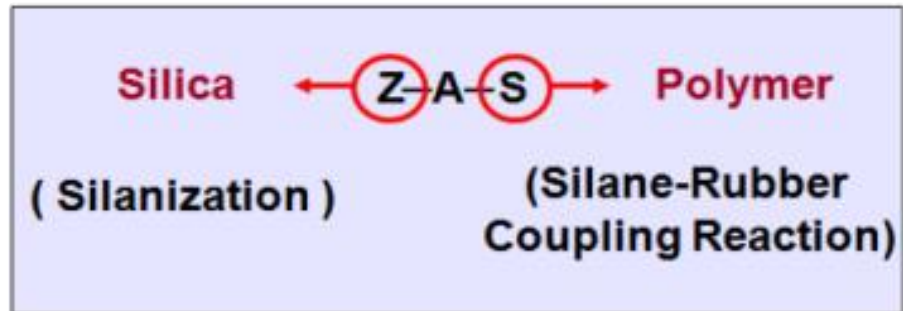
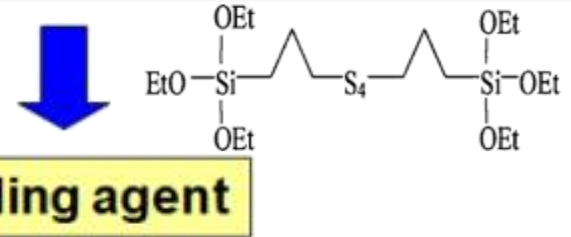
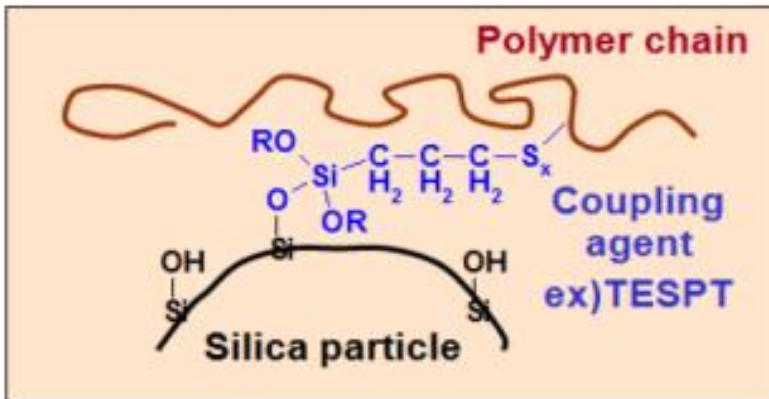

Alapanyagok – Szilika

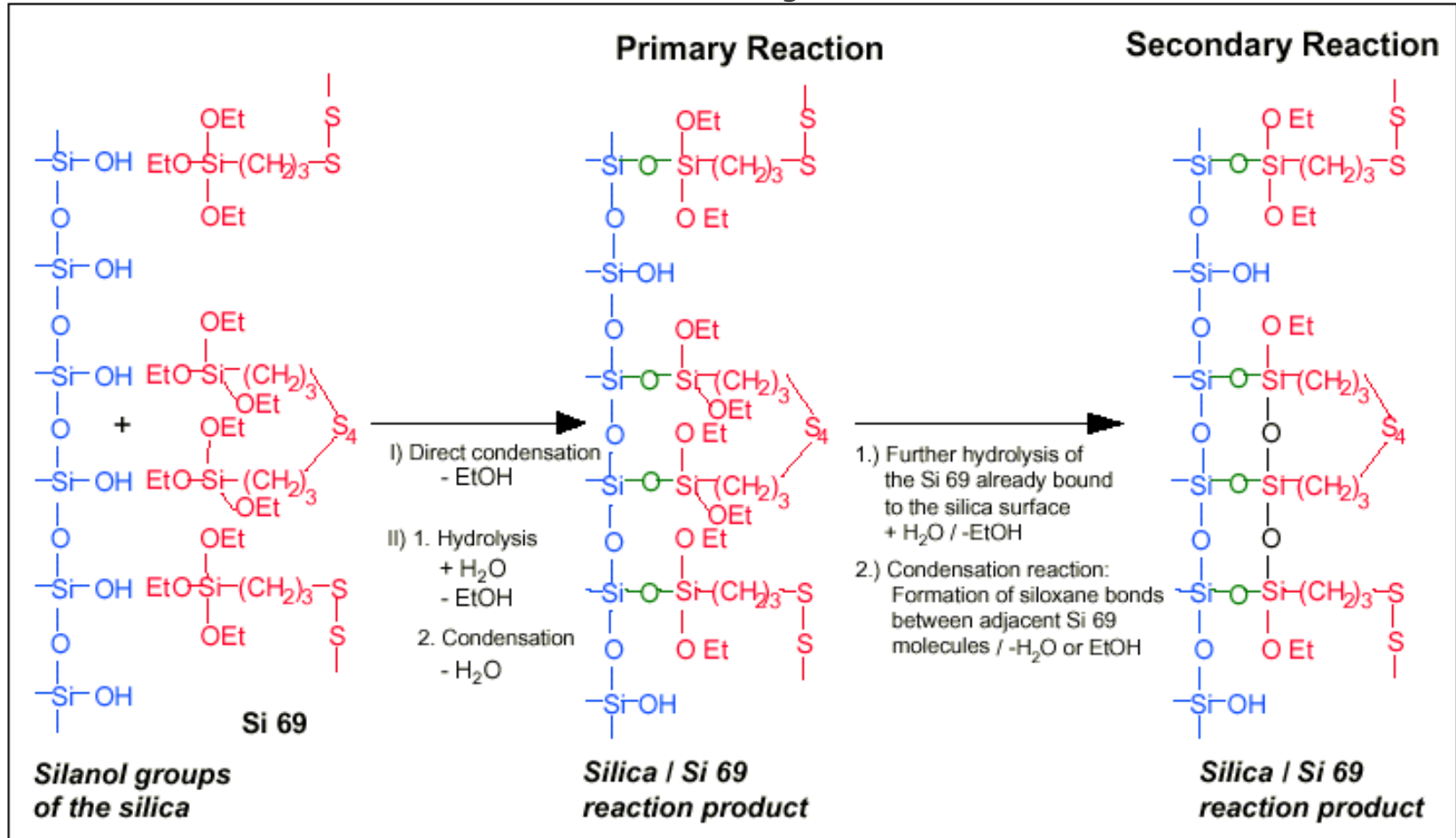
- Szilika (hidrofil) ↔ Polimer (hidrofób)
- Kölcsönhatás: alacsony
- Extra vegyszer szükséges a kémiai kötések kialakításához

Silica - polymer coupling mechanism

Alapanyagok – Töltőanyagok

▶ A szilanizáció kémiai reakciója:

Fő paraméterek:

- Idő (3~15 perc)
- Hőmérséklet (135~155°C)

Alapanyagok - Adalékok

▶ Feldolgozást segítők / Olajok

- Lágyítás
- Nedvesítés (töltőanyagok)
- Homogenizáció

▶ Tapadásjavítók

- Természetes / szintetikus
- Gyanták:
  - Növelik a tapadást és a keménységet
  - Segítik a vulkanizációt

▶ Adhéziójavítók

- Nagyobb adhézió a gumikeverék és a szálak (acél, textil) között

▶ Öregedésgátlók

- Antioxidánsok, UV, ózon ellen használt anyagok
- Viaszok: meggátolják a polimerláncok tördelődését külső hatásokra (UV, oxigén, hő)

Alapanyagok – Vulkanizálószererek

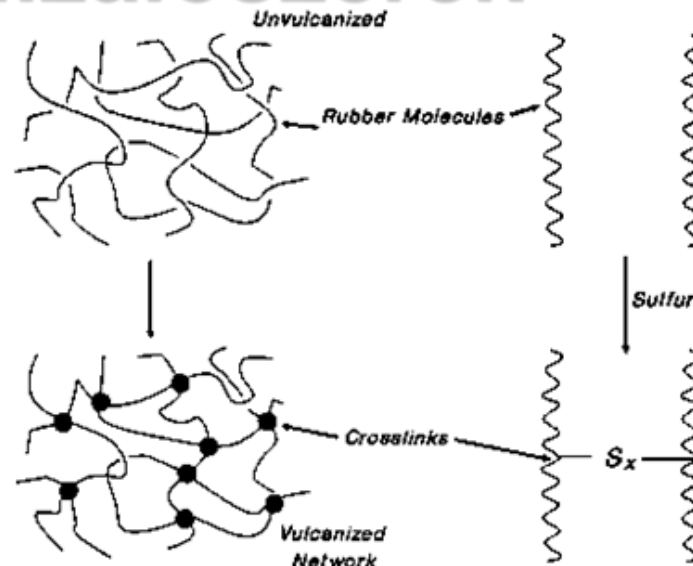
▶ Kén

◦ Őrölt kén, S_8 (olajjal kezelt)

- Olcsó
- **Kivándorolhat a gumi felszínére!**
(blooming/kivirágzás)

◦ Oldhatatlan kén, S_∞ (polimer)

- Drága
- Oldhatatlan CS_2 -ban
- Megelőzi a kivirágzást
- **Átalakul normál kéné (S_8) → szabályozott hőmérséklet tárolás és használat közben**

▶ Cink-oxid

◦ IIR (butil): kettős kötések hiánya → kénes vulkanizálás nem lehetséges

◦ Gyorsított ZnO-os térhálósítás:

- ZnO használata: eltávolítja a halogén atomokat a polimer láncról, és aktív helyeket hoz létre, amik a kénnel reagálva már képesek térháló létrehozására

Alapanyagok – Vulkanizálószerrek

▶ Gyorsítók:

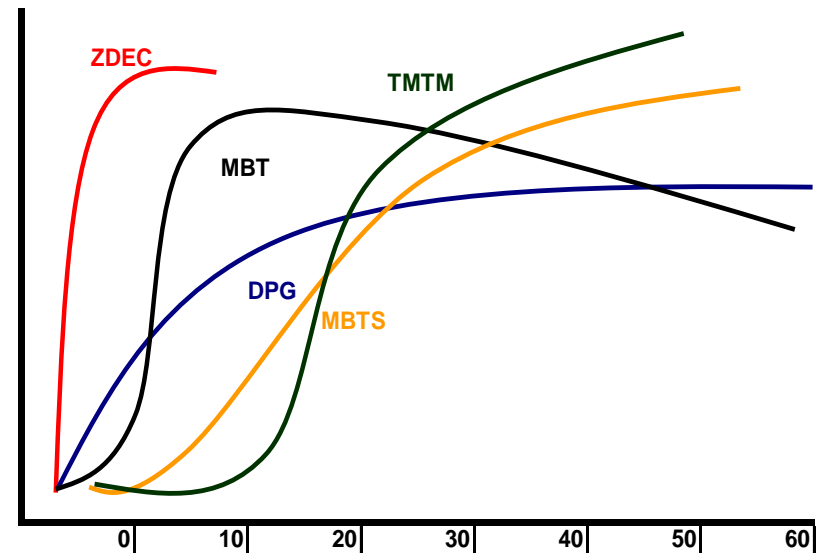
- Növelik a vulkanizáció sebességét
- Kénvegyületek
  - Ditiokarbamátok
  - Tiazolok
  - Benzotiazol-szulfénamidok
  - Guanidinek

▶ Aktivátorok:

- Gyorsítók aktiválása
- ZnO + Sztearinsav (Zn-sztearát keletkezése)

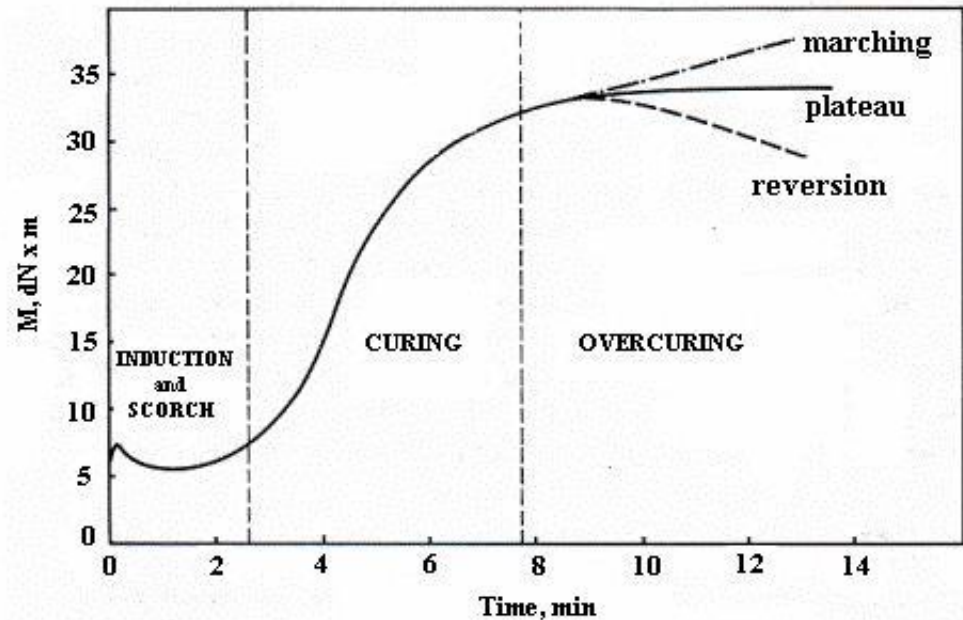
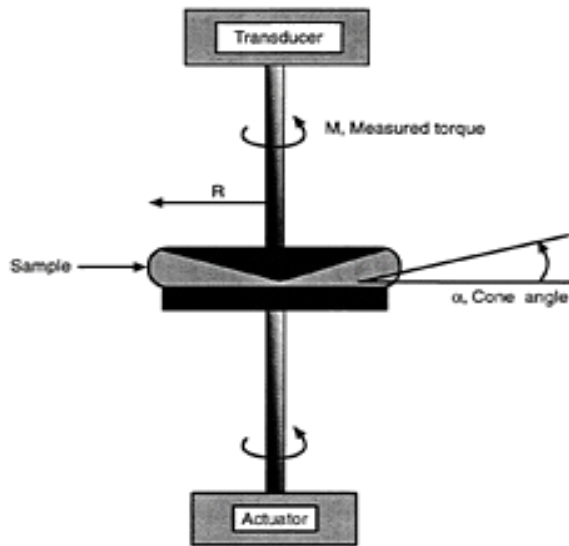
▶ Retarderek:

- Meggátolják az idő előtti vulkanizációt (feldolgozhatóság!)

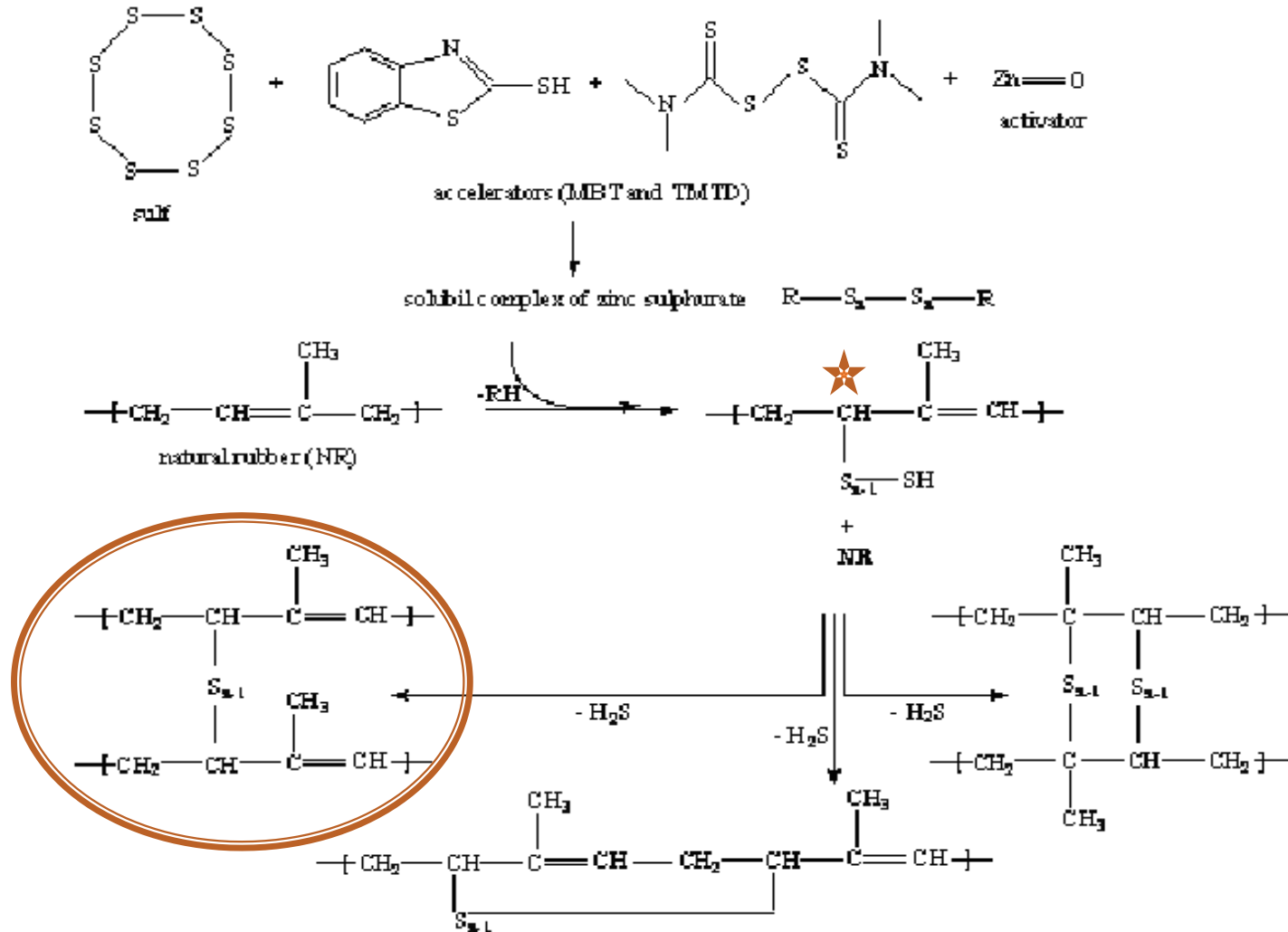

Vulkanizáció

- ▶ Keresztkötések létrehozása a polimerláncok között
- ▶ Vulkanizációs görbe: MDR (Moving Die Rheometer)
- ▶ Minta térhálósítása egy fix és egy oszcilláló lemez között, temperált kamrában
- ▶ Regisztrálja az állandó deformációhoz szükséges nyomatékot

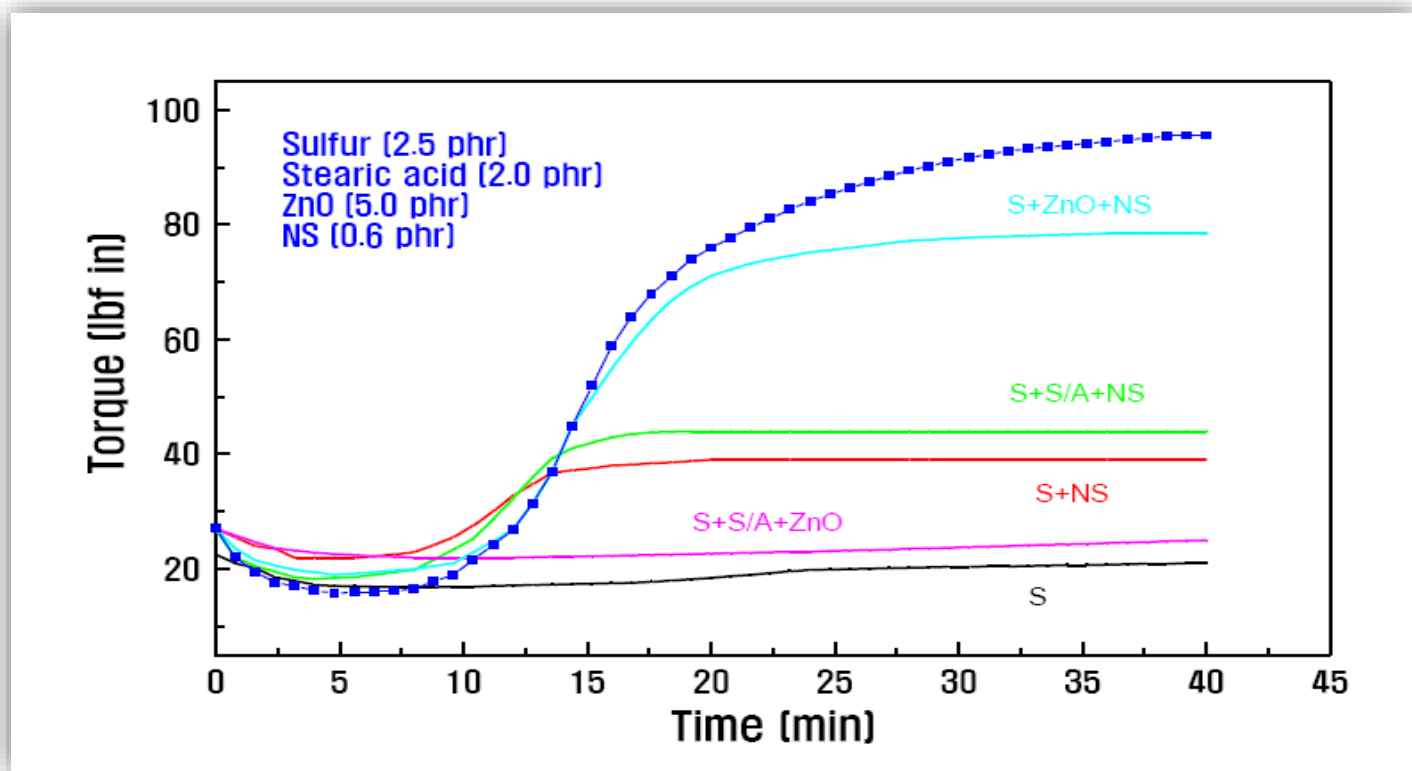
Vulkanizáció

A kettős kötés aktiválja az α szénatom hidrogénjeit $\rightarrow$ ide támad be a vulkanizáló komplex! A kettős kötés megmarad!

Vulkanizáció

- ▶ A vulkanizációs görbe és a vulkanizátum mechanikai tulajdonságait befolyásolja a vulkanizálórendszer
  - kén / gyorsító arány
  - gyorsító(k) típusa

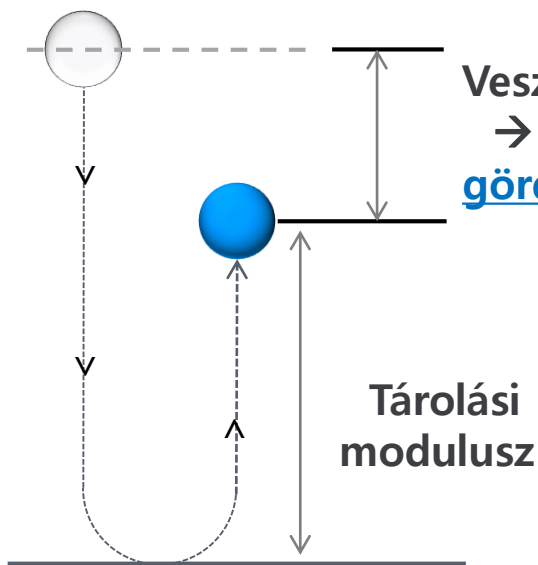
6.) Gumikeverékek vizsgálata

Gumikeverékek vizsgálata

- ▶ **Vulkanizált és vulkanizálatlan keverék vizsgálata**
- ▶ **Vulkanizálatlan:**
  - A „nyers” keverék feldolgozhatóságával hozható összefüggésbe
    - Viszkozitás, beégési idő
    - Reológia (MDR, vulkanizálási idők)
- ▶ **Vulkanizált:**
  - Az abroncs várható tulajdonságaival függ össze
    - Modulusz, Szakítószilárdság, Szakadási nyúlás vizsgálata
    - Keménység (Shore A)
    - Viszkoelasztikus tulajdonságok!
- ▶ **Fajsúly:**
  - Az alapanyagokkal függ össze (mennyiség, minőség)

Viszkoelaszticitás

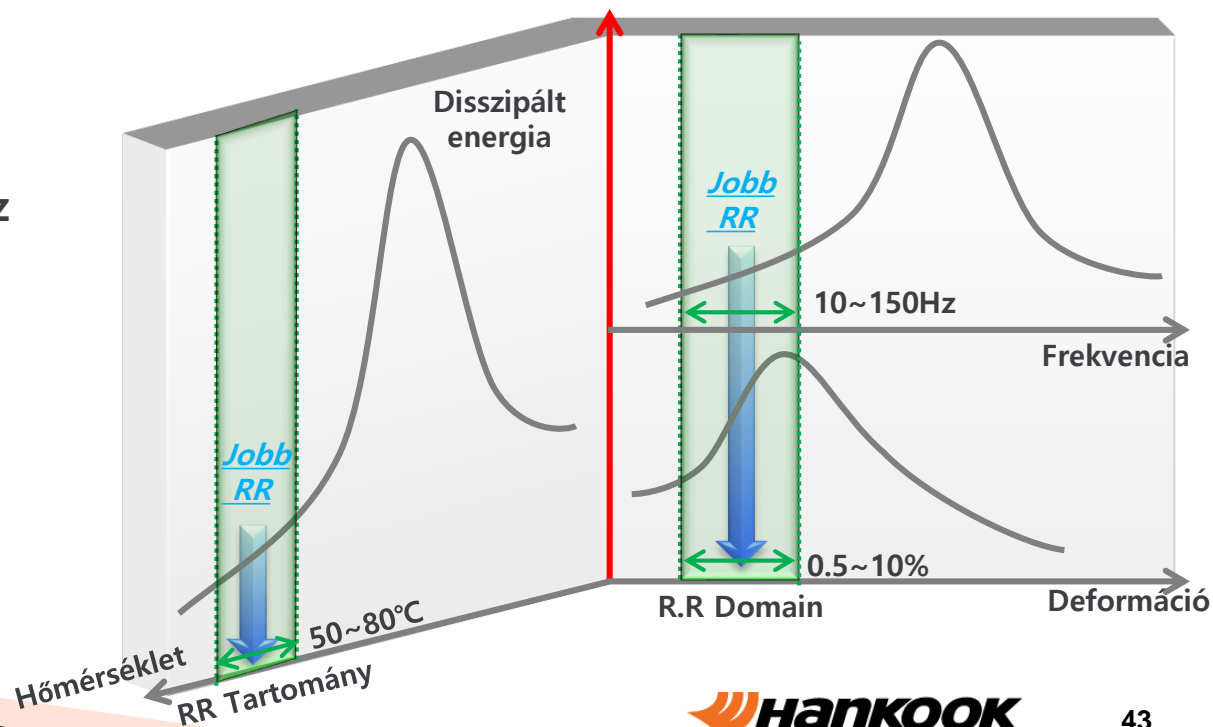
- ▶ A gumikeverék viszkoelasztikus anyag
  - Deformáció és visszaalakulás során energia disszipálódik (hiszterézis)
  - Üzemanyagtakarékoság = alacsony gördülési ellenállás (Low Rolling Resistance, LRR)

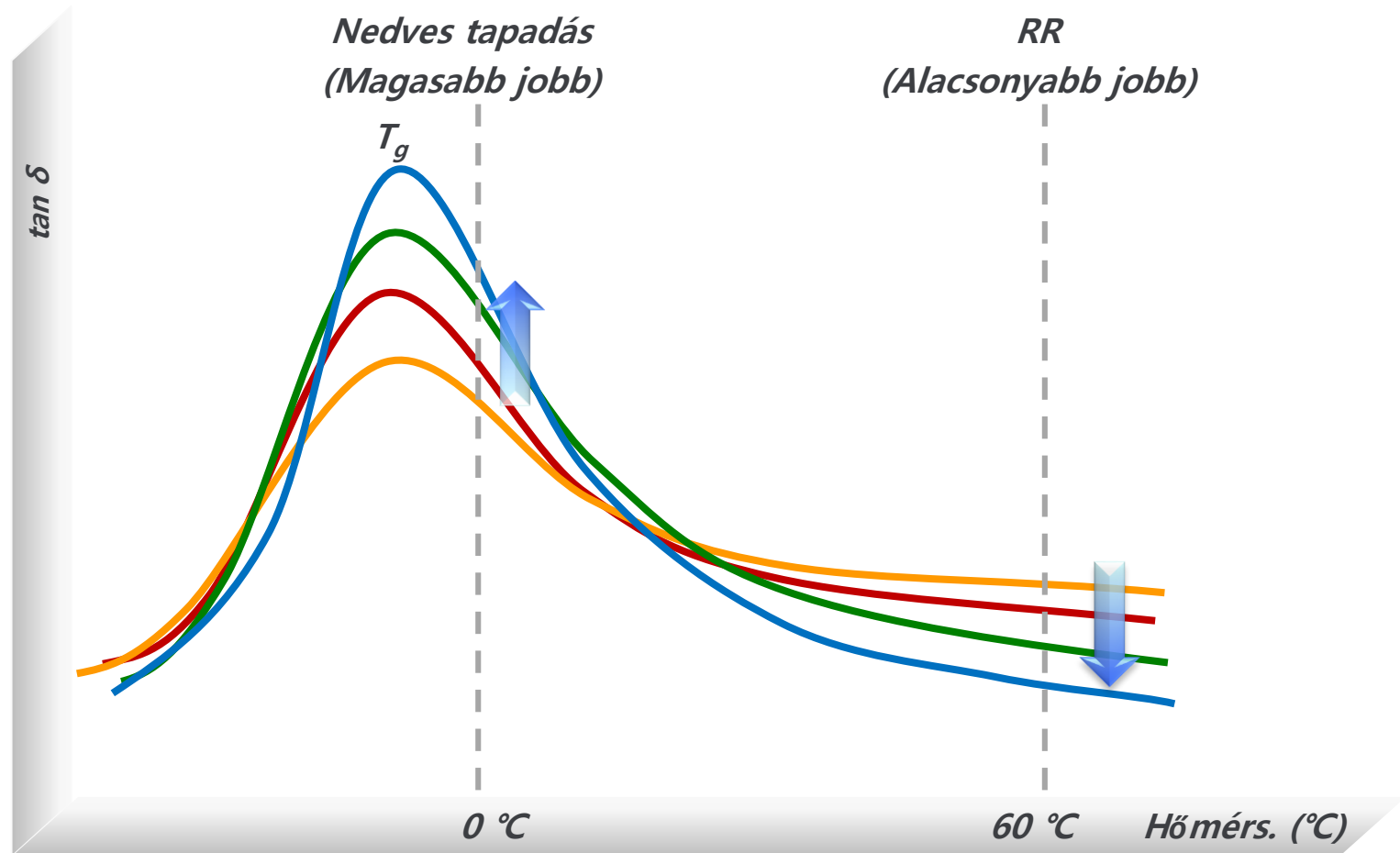
Veszteségi modulusz

→ Disszipált energia: Minél alacsonyabb, annál jobb gördülési ellenállás!

Tárolási modulusz

Viszkoelaszticitás

- ▶ T_g : üvegesedési hőmérséklet
  - T_g alatt a polimerek elveszítik a rugalmasságukat

Viszkoelaszticitás

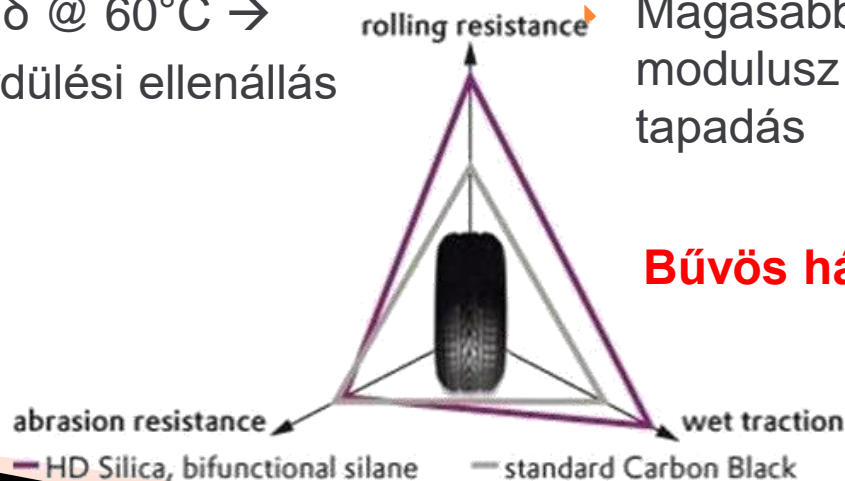

Gördülési ellenállás (RR)

- ▶ Alacsonyabb, ha deformáció után több energiát visszanyerünk (alacsony hiszterézis)
- ▶ Alacsony $\tan\delta$ @ 60°C → alacsony gördülési ellenállás

Nedves tapadás

- ▶ A tapadás jobb, ha deformáció után több energia vész el (magas hiszterézis)
- ▶ Magasabb $\tan\delta$ vagy veszteségi modulusz (G'') @ 0°C → jobb nedves tapadás

Bűvös háromszög!

7.) EU Labeling System

EU Labeling

SUPPLIER'S NAME _____ Tyre type identifier _____

Size _____ Tyre class _____

